

Nekaj o gradnji lubniške koče

JANEZ POTOČNIK

Nekako pred 50 leti, ko sem bil še dečko, smo loški dijaki priredili izlet na Lubnik. Ta pohod desetih ali dvanajstih dijakov je bila kar velika senzacija za Loko. V tistih časih so hodili samo »norci« v hribe, na Lubnik pa se še celo ni izplačalo lesti, saj ni nobena gora, temveč samo Lubnik, na katerem nimaš niti izvirka vode, da bi se lahko pošteno odžejal. Pohod na Lubnik se je vršil samo enkrat na leto, na sv. Ane dan, in je bil privilegij Prifarčanov. Ti pa seveda niso lezli na Lubnik zaradi Lubnika in njegove jame, marveč zato, da so se lahko po svoje razvedrili in se neovirano zalivali z zelencem in destiliranim sadnim sokom. Marsikoga so na večer nazaj grede pustili pri Sv. Tomažu na pol mrtvega od pijače ali pa so ga vodili domov kot cigan medveda. Mnogo jih je obležalo v cestnih jarkih in šele hladni jutranji zrak jih je toliko iztreznil, da so našli pot domov, razen če jih ni žeja gnala nazaj Kazini. O takem izletu so potem govorili cele tedne in drug drugemu podtikali razne pregrehe. Koliko destiliranih produktov pa so pognali po grlu, o tem se ni govorilo, govorilo se je le, po koliko dneh se je kdo iztreznil.

Resnici na ljubo moram povedati, da mi dijaki nismo šli na Lubnik s takimi nameni. Gnala nas je radovednost in neka želja po življenju v naravi. Poleg tega je pa lazenje po hribih tedaj po malem že prihajalo v modo.

Lubnik ni nobena visočina, vendar nas je kar dobro ogrel, posebno proti vrhu, ker na sam vrh takrat še ni držala nobena dobro vidna steza. Od Kopišča dalje smo si utirali pot kar po celem med skalami in bukovjem vse do vrha.

V naši dijaški družbi je bil tudi Švederbenk, ki se nam je ponudil za kuharja. Rekli so mu tako zaradi malo prekratke noge. Obljubil nam je, da nam bo skuhal za kosilo imeniten golaž. Vodo smo nosili že od Gabrovega dalje, ker na Lubniku ni studenca. O Švederbenku bi lahko pisal cele knjige, povem naj vam pa samo toliko, da je bil doma iz Spodnjega Karlovca, da je bil njegov oče krojač, sam pa neke vrste postopač brez pravega posla. Da bi se učil krojaštva, je previsoko vihal svoj nos. Najraje se je držal Gusteljna iz Puštala in mu prenašal neko veliko leseno škatljo z lečo na prednji strani in stajalo, težko okoli 15 kg. Trdil je, da se uči fotografiranja, v resnici pa je le malo pomagal pri manevriranju s težkim aparatom ali pa nosil vodo pri izpiranju razvitih plošč in kopiranih slik. Zato so ga zlobni loški jeziki zelo radi nazivali s »hoffotografom«. Oblačil se je v obleke, ki mu jih je oče predelal iz oblek baronovega nečaka. V družbi je zelo rad pobiral zapitek in si pri tem zaslužil kak groš, ker je bil sicer vedno brez cvenka. Na tistem izletu na Lubnik nam je Švederbenk skuhal neko presoljeno stvar, ki je smrdela po prežganih ocvirkih. Trdil je, da je to izvrsten golaž. Mi pa smo ta golaž, kolikor ga ni moral za kazen sam pojesti, vrgli v prepad s kozico vred. Za kazen mu tudi nismo privoščili kaplje vode. Za to svojo kuharsko umetnost jih je revež vse do svoje smrti toliko in takšne moral preslišati, da je včasih kar skakal od jeze.

Malo sem se odmaknil od svojega namena, vendar sem moral omeniti tudi Švederbenka, ker je imel zasluge pri raznih organizacijah. Seveda je najraje delal z jezikom, vendar se ni plašil tudi kakega lažjega dela.

Razgled z vrha Lubnika nas je tako presunil, da je nekdo iz družbe izrekel željo: »Škoda, da Lubnik ni vsaj 500 m višji, da bi na njem zgradili kočo, kot jih gradijo na drugih visokih vrhah.« Nihče izmed nas se ni smejal

tej želji, le Švederbenk se je ustil, da bi bilo to mogoče, ko bi gradili kočo z dolgimi jeziki. Koča na Lubniku je zaenkrat ostala le naša želja, vendar zamisel ni zaspala.

Več kot dvajset let je poteklo od tega dijaškega izleta. Sedež Selške planinske podružnice smo prenesli v Škofjo Loko. Takoj nato smo pričeli z jeziki graditi kočo na Lubniku in našli kmalu prve navdušence. Prvi so dali svoj prispevek »preferancerji« iz kavarne Plantarič in potem je šlo vse hitreje. Vedno več je bilo takih, ki so se vneli za to stvar. Pri mnogih pa je bila naša zamisel neprijazno sprejeta in očitali so nam, da hočemo graditi neko pijančevalnico in javno hišo, skrito za oči in obrekovalce. Marsikatero podporo so nam taki zlobneži odjedli in težko se je bilo boriti proti njim. Ko nam je tudi poveljnik loške garnizije odklonil pomoč, na katero smo se zanašali, je za nekaj časa vse delo zastalo. Prišel pa je nov poveljnik, ki nam je obljubil vso pomoč pri gradnji koče. To obljubo je držal vse do zadnjega in je celo sam večkrat prišel na vrh, da nadzoruje in pregleda delo, ki so ga vojaki opravili. Po dve, celo po tri čete nam je dal za prenašanje materiala in nekoč nam je dal kar deset konj in vojake za ves teden, da smo znosili na vrh potrebni material.

Načrt za kočo je bil kmalu gotov. Merili smo bolj z dinarji kot z metri in vsako luksuzno napravo smo morali črtati iz naše zamisli. Devet krat pet je bila mera koče in še ta se je zdela marsikomu preobširna. Ko je zidarski mojster Ogrin obdelal naš načrt in proračun, je tesarsko delo prevzel tesar Jaka Žontar iz Hoste. Za vsa ostala dela pa smo pregovorili loške obrtnike, da so se zavezali pravočasno izdelati vse potrebno in, kar je glavno, zastoj. Mizarsko delo so prevzeli Pavle Okorn, Grohar Ciril, Peternejl Jože, Šmid Janez in drugi, kleparska Miguti in Kuferšmid, ključavničarska dela pa je prevzel Blaznik Tone. Zidarskih del ni bilo kaj prida, le škarpo in pa zidan štedilnik nam je postavil gradbenik Ogrin.

Nepotrebne težave nam je delal lastnik zemljišča Kalan iz Breznice. Zahteval je poleg desetih dinarjev za m² skalovja še brezplačni obisk koče za vso svojo družino. Na ta način bi on postal nekak gospodar koče in zato nismo sprejeli njegovih zahtev. Stali smo pred težkim vprašanjem. Ali naj odbijemo vrh ali pa postavimo kočo tik nad prepadom, da nam jo prvi večji vihar vrže vanj? In vendar je ostalo pri tem. Lastniki so nam brezplačno odstopili sveta, kolikor smo ga hoteli, in tako smo neke nedelje zabili količke tja, kjer naj bi stala koča. Primerno smo proslavili ta začetek in Tof se je vračal s praznimi steklenkami v dolino. Nazaj grede smo se seveda ustavili tudi v Gabrovem in pregovarjali kmete, naj bi popravili svojo pot do Kopišča. Obljubili so, a obljube niso držali.

Ko smo bili s pripravami že tako daleč, je dobil Županov Pavle nalogo, naj kupi potrebni stavbni les, in sicer kolikor mogoče blizu vrha samega. Kmetje so temeljito izrabili priložnost za oderušstvo. Zahtevali so za stoječi les višjo ceno, kot je bila tedaj v navadi za razžagani in na železniško postajo dostavljeni les. Pavle je imel tudi nalogo, da priberači ves ostali potrebni les in da preskrbi prevoz iz doline do Sušnika, seveda vse brezplačno. Pavle je vse to izvršil in če mu je kdo odrekel kako nujno vožnjo, jo je po navadi opravil sam z domačimi konji.

Ostala trojica gradbenega odseka pa je pridno pritiskala in čistila kljuke, vdiralas skozi okna, če so jih vrgli skozi vrata, in povsod odnesla, kar se je dalo dobiti. Tudi oblast nam je šla kar dobro na roko in nam nakazala marsi-

kateri tisočak. Ločani, raztreseni po svetu, so tudi pošiljali svoj prispevek, le iz Amerike nismo mogli dobiti nobenega centa. Ljubljana se je častno izkazala s prispevki in tako je kočja rasla iz dneva v dan vedno više in više.

Posekane smreke so vojaki na plečih znosili na vrh. Nosili so na rokah, brez vsakih pripomočkov, tudi po 12 metrov dolge sveže hlode čez skalovje in goščavo na vrh. To niso bile mačkine solze. Malo je manjkalo, da ni pri tem delu izgubil življenja naš blagajnik Potočnik Avgust. Le za las jo je odnesel. Te hlode so potem tesarji razžagali po dolgem na dvoje. Tesarji so bili pri delu zelo pridni, le ponedeljki so jim delali težave. Te dneve so največ presedali po prežaganih hlokih in preganjali mačka. S Švederbenkovim daljnogledom smo jih opazovali z Burdihovega vrta in se jezili nanje. Naslednjega dne pa so zopet pridno delali in opravili še to, kar so v ponedeljek zamudili.

Kje je naš blagajnik jemal denar, da je vse to plačeval, je bila za vse uganka. Kolikokrat je zmanjkalo denarja za delavce in vendar so bili vsako soboto izplačani. Kaj pa drugi račun! Res je, da je večidel on zalagal z materialom vso gradnjo, vemo, da je večkrat pozabil vpisati račune ali jih sploh izstavljati. Vemo pa tudi, da je pridno knjižil vse dohodke. Vsakemu, kdor je kupil pri njem ali mu kaj prodal, je zaračunal odstotke za kočjo na Lubniku. In tega denarja ni bilo malo. Ko bi njega ne imeli, ne vem, kako bi bilo s kočjo, ali vsaj, kdaj bi bila dograjena.

Ni bilo treba dosti drezati v obrtnike in jih spominjati na njihove obljube. Vsak je pravočasno izvršil svoje delo in vse je šlo v redu. Delali smo vso zimo in delavci so se nastanili kar v koči, da niso izgubljali časa s hojo v Loko in nazaj na vrh.

Konec maja je bilo vse pripravljeno za otvoritev kočje, ki smo jo kar najlepše ozalšali. Bila je kot nevesta, ki pričakuje ženina. Vse je bilo na svojem mestu, nič ni manjkalo. Zaloge jedil in pijač so bile pripravljene, pohištvo in oprema sta čakala prvih gostov, le vode smo hudo pogrešali. Ves dan pred otvoritvijo smo jo nosili v kapnico, a je na dan otvoritve že okoli poldne več nismo imeli. Ker tega leta ves mesec maj ni padla kaplja dežja, so bili tudi studenci do malega suhi. Z »Radensko« smo izpirali kozarce in krožnike in ko je še te zmanjkalo, tudi vino ni bilo predrago za čiščenje. Šele dan po otvoritvi je začelo deževati v veliko veselje oskrbnice, ki je lahko vse oprala in očistila.

Ves teden pred otvoritvijo kočje smo pripravljali, prinašali v koših in nahrbtnikih, odmetavali in urejali in Županov Pavle zadnje noči pred slovesnostjo sploh ni smel pomisliti na spanje. Na vrhu smo postavljali štante, vsak prostorček je bil do skrajnosti izrabljen. Vso noč smo garali in že navsezgodaj so prihajali prvi gostje. Od ure do ure jih je bilo več in okoli desetih, ko je godba začela udarjati vesele in pokočne, je bilo vse pobočje natlačeno ljudstva. Prišla je vsa škofjeloška garnizija s poveljnikom in častniki, vsa Škofja Loka, kar je le moglo na vrh, in vsa njena široka okolica. Prišli so domačini hribovci s svojimi družinami, prijatelji planinstva iz Gorenjske, iz Ljubljane in Zagreba in ni bilo planinske podružnice, ki bi ne bila poslala delegatov. Trdim, da je bilo na otvoritvi kočje več tisoč ljudi. Vsak je bil lahko vesel, če je dobil kje v bližini vrha svoj kotiček. Gasilska godba je neutrudno udarjala v takt, pevci so peli, vse je bilo židane volje in sonce je neusmiljeno žgalo v veliko radost prodajalcev hladnih pijač. Kuharicam se je mešalo od dela. Vsak je hotel imeti toplo jed, da potolaži lakoto in vsak je hotel biti prvi na vrsti. Kako nasiti vse te tisoče? In vendar ta dan nihče ni šel z

Lubnika ne lačen ne žejen, vse tja do Gabrovega ali do Kazine na Pra-protnem, kjer se mu je znova začela oglašati žeja.

Kaj je privedlo vse te tisoče na Lubnik, o tem si še danes nisem na jasnem. Saj je bilo že toliko koč otvorjenih, a še na nobeni otvoritvi ni bilo toliko občinstva. Ali je morda pripomogla k taki udeležbi bližina koč ali pa domača artilerija, ki je s svojim kanonom zbijala vso noč luknje v zrak in plašila domače in divje živali daleč naokrog? Že prejšnji dan popoldne sta odšla iz Mestnega trga Blaznikov Tone in Kuferšmidov Janez z dvema mulama, obloženima s topom na dveh kolesih in municijo. Seveda sta vzela s seboj tudi tekočo municijo za borbo proti žeji. In če bi bila ta žeja majhna in če bi ne bilo tega nesrečnega Gabrovega, bi bilo šlo po sreči. Seveda sta se tu morala malo odpočiti in tudi živali sta se jima smilili. Muli sta se pasli, topničarja pa izpirala suho grlo. Po izdatnem počitku in oddihu sta z mulami srečno rinila naprej in proti vrhu se jima je pripetila nesreča. Z mule je padel zaboj s črnim smodnikom. Zaboj se je razbil in smodnik se je raztresel, tako vsaj sta se zagovarjala. Očividci pa so pravili, da se je smodnik raztresal že od Gabrovega dalje, le da artilerijca tega nista mogla opaziti, ker sta se preveč trdno držala mul za rep. Na vrh sta prišla cela in tudi muli nista bili preveč obtolčeni po kolenih. Tudi top je bil cel, le vojaka sta imela precej obtolčene in smešne občutke. Po dobrem oddihu in okrepčilu sta pričela nabijati ubogi top, da so se v Loki tresle vse šipe in je odmevalo tja v Karavanke in Kamniške planine. Bali smo se, da bo top razneslo in bomo morali sorškemu župniku kupiti novega, a na srečo se to ni zgodilo. Tudi bengalična razsvetljava je opravila dobro svojo nalogo. Tja do Kranja in še naprej so jo videli in nekateri so mislili, da gori komaj dograjena koč na predvečer otvoritve.

Otvoritvena slavnost se je pričela ob 10. uri dopoldne. Slavnostni govor je imel Rudolf Andrejka, ki je bil prvi predsednik škofjeloške podružnice. Nato je ing. Šabec, predsednik gradbenega odseka, odprl koč in predal ključke prvemu gospodarju in blagajniku Avgustu Potočniku.

Hud je bil ta dan za prireditelje in sodelavce, vendar se je naš blagajnik smejal od vsega srca, ko je prešteval dobiček. Tudi vsi drugi smo bili zadovoljni z uspehom veselice, čeprav smo od utrujenosti kar cepali po klopeh. Vendar je bilo treba še vse urediti, kajti oskrbnica bi tega ne zmogla niti v tednu dni. Šele proti večeru so prireditelji, sodelavci in pridne sodelavke zapuščali koč z namenom, da jo kmalu ponovno obišejo.

Kdo je imel največ zaslug pri gradnji koč, je težko reči. — Člani gradbenega odseka, obrtniki in vozniki, darovalci in delavci, pripadniki vojske in markacisti pa tja do zadnjega nosača in popravljalca potov — vsak je storil vse, kar mu je bilo mogoče. Le škoda, da večino graditeljev lubniške koč že krije črna zemlja. Naj jim bo na tem mestu izrečeno hvaležno priznanje!

Kmalu po otvoritvenem dnevu so geometri postavili vrh Lubnika triangulacijo. Med njene tri stebre je oskrbničin brat Koritnik namestil klopi in mizico. To postojanko je ovekovečil Otujačev Franci, ki je dosegel rekord v hitrostni hoji na Lubnik, saj je rabil z Mestnega trga do vrha nekaj manj kot eno uro. Krstil je to postojanko in je z velikimi črkami napisal v vrh triangulacije »Kavarna Mažuc«.

Ko sem se po vojni vrnil iz pregnanstva v svoje rodno mesto, mi je prvi pogled ošinil vrh Lubnika, toda koč nisem opazil. Povedali so mi, da je bila na predvečer Hitlerjevega rojstnega dne požgana do tal. Takoj prve dni po vrnitvi sem obiskal Lubnik in našel samo zidani podzidek in na njem izgorele

žeblje, ki so ležali v vrsti kot postrojeni nemški ubijalci. Naokrog je ležalo vse polno razbitega eternita, ki je pokrival uničeni plod naših žuljev in pa prelito kri oskrbničinega sina Jožeta.

Mladi rod pa je zavihal rokave, pljunil v roke in sezidal na istem mestu novo, večjo stavbo, pravo palačo v primeri s prejšnjo majhno leseno kočo.

To, dragi bralci sem napisal, da bi se ohranil spomin na graditelje stare koče na Lubniku in na kočo samo. Nisem navajal datumov, tudi se nisem strogo držal vrstnega reda dogodkov, navesti sem hotel samo dejstva in če morda ni komu kaj všeč, naj mi dobrohotno oprostí.

Razgovor s prof. Ivanom Šumljakom

Kako ste prišli do zamisli transverzale, kaj vas je nagnilo do tega?

Slovenci svojo ožjo domovino kaj slabo poznamo, čeprav je tako lepa kot malokatera na svetu. Poznamo pač Blejsko jezero, Postojnsko jamo, Triglav in še nekaj lepih krajev. Koliko ljudi pa ve za Robanov kot, za Cerkniško jezero, za Kras in njegove zanimive pojave, za Dolino gradov, Slovenske gorice in za številne druge bolj skrite lepote slovenskega sveta? Dokaj let sem poučeval zemljepis in vem, koliko knjižnega znanja si pridobi učenec pri tem predmetu. Res je, Indije in Niagare si ne moremo kar tako ogledati, niti Pariza ali norveških fjordov; Slovenijo samo, ta naš rodni svet, bi pa že mogli bolj temeljito spoznati. In to ne samo iz knjige ali bežno iz vlaka ali avtobusa, ampak z natančnim ogledom posameznih krajev, predvsem s pešačenjem. Saj naš človek pravzaprav rad hodi. Treba ga je le spraviti na pot.

Po vojni sem po Pohorju precej markiral. Pri tem lepem, toda bolj samotnem delu ima človek dovolj časa za razmišljanje in razglabljanje. Nekega dne sem počival na Črnem vrhu. Oddahnil sem se; pot od Maribora do Slov. Gradca je bila obnovljena, na novo markirana. Če stopiš v Mariboru na to pot, prideš čez dva dni v Slovenj Gradec. Pred seboj sem imel lep razgled na del slov. sveta: Plešivec, Smrekovec, Savinjske planine, del Karavank, v ozadju košček Julijcev. Prišla je misel: Kaj če bi vse te kraje zvezali z eno samo markirano potjo, ki bi šla kar dalje, preko vsega slov. ozemlja, zopet nazaj do Maribora! Rodila se je zamisel slovenske transverzale. —

Zamisel sem napisal in poslal pismo na Zvezo. Tam so predlog sprejeli. Transverzala naj bi šla približno takole: Maribor — Pohorje — Plešivec (Uršlja gora) — Smrekovec — Raduha — Savinjske oz. Kamniške planine — Karavanke — Julijske Alpe — predalpski svet — Nanos — Postojna — Kočevsko — Gorjanci — Dolina gradov — Bohor — Boč — del Slov. goríc — Maribor. Pot naj bi bila posebej označena, to se pravi, pri vsaki markaciji naj bi bila številka 1. Kdor jo prehodi in to tudi dokaže, naj dobi od Zveze poseben častni planinski znak.

Kako so transverzalo realizirali?

Lotili so se dela. Najprej je bilo treba določiti dokončno traso poti. Na določenih mestih je Zveza namestila posebne transverzalne žige in izdala zanje posebno knjižico. V kratkem bo izdala tudi Vodnik po transverzali. Ta bo obsegal splošni oris pokrajine, nadrobni opis poti in dobre zemljevide.